

Aspekty prawne tworzenia przyjaznego środowiska szkoły/placówki, w kontekście czynników ochronnych i czynników zagrożających zdrowiu psychicznemu dzieci i młodzieży

WHO: Polityka ochrony zdrowia psychicznego. Plany i programy z 2004 r.

Światowa Organizacja Zdrowia uznaje ochronę zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży za priorytet w polityce ochrony zdrowia. Według WHO, ochrona zdrowia psychicznego obejmuje szerokie spektrum działań, w tym m.in. promocję zdrowia psychicznego, profilaktykę zaburzeń psychicznych, leczenie oraz rehabilitację.

Wśród aktualnych celów WHO związanych z wzmocnianiem zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży znajdują się:

- wzmocnienie rzecznictwa, skutecznego przywództwa i zarządzania na rzecz zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży;
- zapewnienie kompleksowych, zintegrowanych i elastycznych usług w dziedzinie zdrowia psychicznego i opieki społecznej w środowiskach lokalnych w celu wczesnego rozpoznawania zaburzeń psychicznych wieku dziecięcego i zarządzania nimi w oparciu o dowody;
- wdrażanie strategii promocji dobrostanu psychospołecznego, profilaktyki zaburzeń psychicznych i praw człowieka wśród młodych ludzi z zaburzeniami psychicznymi; wzmocnienie systemów informacyjnych, dowodów i badań.

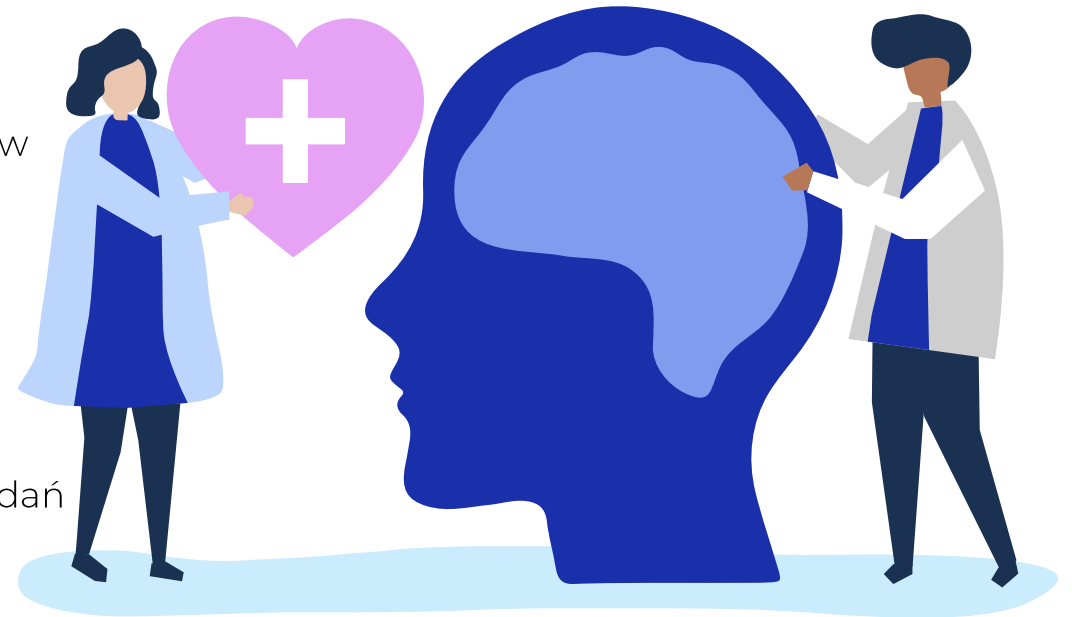

WHO: Kompleksowy plan działań w dziedzinie zdrowia psychicznego na lata 2013–2020

Zapewnia ramy dla wzmocnienia potencjału krajów WHO w zaspokajaniu potrzeb dzieci i młodzieży w dziedzinie zdrowia psychicznego. Został przyjęty 27 maja 2013 r. przez 66. Zgromadzenie Światowej Organizacji Zdrowia.

Cztery główne cele planu to:

- wzmocnienie przywództwa i skuteczności zarządzania w dziedzinie zdrowia psychicznego;
- zapewnienie kompleksowych, zintegrowanych i elastycznych usług w dziedzinie zdrowia psychicznego i opieki społecznej w środowiskach lokalnych;
- wdrażanie strategii promocji i profilaktyki zdrowia psychicznego;
- wzmocnianie systemów informacyjnych, dowodów i badań dotyczących zdrowia psychicznego

WHO: Kompleksowy plan działań w dziedzinie zdrowia psychicznego na lata 2013–2020

W dokumencie zwraca się uwagę m.in. na konieczność intensyfikacji działań oraz bardziej aktywne zaangażowanie i wsparcie podmiotów odpowiedzialnych za zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży, w tym bieżącą ocenę i monitorowanie świadczonych usług oraz nacisk na bardziej elastyczne działania, dostosowane do pojawiających się i zmiennych potrzeb. Podkreśla się także rolę większej współpracy z „nieformalnymi” podmiotami świadczącymi usługi w dziedzinie zdrowia psychicznego, w tym m.in. z rodzinami, kościołami i związkami wyznaniowymi, szkołami i placówkami, policją oraz lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 kwietnia 1997 r.

Art. 68 – Każdy ma prawo do ochrony zdrowia, a władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego

Art. 4. ust. 1 określa, że działania zapobiegawcze w zakresie ochrony zdrowia psychicznego są podejmowane przede wszystkim wobec dzieci, młodzieży, osób starszych i wobec osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla ich zdrowia psychicznego.

- Działania te obejmują w szczególności m.in. stosowanie zasad ochrony zdrowia psychicznego w pracy szkół, placówek systemu oświaty, placówek opiekuńczo-wychowawczych
- i resocjalizacyjnych, tworzenie placówek rozwijających działalność zapobiegawczą, przede wszystkim poradnictwa psychologicznego, oraz placówek specjalistycznych,
- z uwzględnieniem wczesnego rozpoznawania potrzeb dzieci z zaburzeniami rozwoju psychoruchowego, wspieranie grup samopomocy i innych inicjatyw społecznych w dziedzinie ochrony zdrowia psychicznego, rozwijanie działalności zapobiegawczej w ochronie zdrowia psychicznego przez podmioty lecznicze, wprowadzanie zagadnień ochrony zdrowia psychicznego do programu przygotowania zawodowego osób zajmujących się wychowaniem, nauczaniem, resocjalizacją, leczeniem i opieką, zarządzaniem i organizacją pracy oraz organizacją wypoczynku, podejmowanie badań naukowych służących umacnianiu zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym oraz uwzględnianie zagadnień zdrowia psychicznego w działalności publicznych środków masowego przekazu, a zwłaszcza w programach radiowych i telewizyjnych.

Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2017–2022

Jednym z jego celów jest zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi kompleksowej, wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym i społecznym oraz kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, w szczególności zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji – poprzez m.in. wsparcie psychologiczno-pedagogiczne uczniów, rodziców i nauczycieli. Wsparcie to mają oferować nie tylko poradnie psychologiczno-pedagogiczne, ale również przedszkola, szkoły i placówki. Podmiotem odpowiedzialnym za realizację tak wskazanego obowiązku są jednostki samorządu terytorialnego.

Reforma w systemie ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży

- Trwają prace nad reformą w systemie ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Jej celem ma być zapewnienie wszystkim dzieciom i młodzieży w kraju właściwej opieki psychiatrycznej poprzez wyrównywanie różnic między poszczególnymi regionami oraz zapobieganie nadmiernemu obciążeniu oddziałów psychiatrycznych poprzez rozwój pomocy dla pacjentów z zaburzeniami psychicznymi na pozostałych poziomach referencyjnych.
- Nowy model ochrony zdrowia psychicznego został wprowadzony Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 sierpnia 2019 r. Model ten jest wynikiem prac działającego od lutego 2018 r. Zespołu ds. zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. W jego skład wchodzi przedstawiciele różnych grup zajmujących się ochroną zdrowia – m.in. wybitni eksperci w dziedzinie psychiatrii, psychologii i psychoterapii. Obecnie zespół kontynuuje działalność, monitorując wprowadzane zmiany oraz przygotowując rekomendacje dotyczące poprawy opieki nad dziećmi i młodzieżą w leczeniu psychiatrycznym.

Reforma w systemie ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży

- Podstawą modelu jest tworzenie sieci poradni psychologiczno-psychoterapeutycznych. Co najmniej jednej w każdym powiecie. Poradnie te mają stanowić pierwszy poziom pomocy, którego dotychczas brakowało.
- Drugi poziom to poradnie, w których będzie już dostępna pomoc psychiatryczna, oparty o istniejące już poradnie w ramach AOS (Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży).
- Trzeci poziom tworzyć mają oddziały i szpitale psychiatryczne dla dzieci – tzw. ośrodki wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej. Pomoc będzie udzielana na jak najwcześniejszym etapie, by można było zapobiec zaostrzeniom i ograniczyć leczenie w oddziałach i szpitalach psychiatrycznych.

Dzięki tym zmianom dzieci i młodzież mają możliwość korzystania ze świadczeń psychologicznych, psychoterapeutycznych i środowiskowych bez skierowania.